

5. On the State Treasury. Decree of the President of Ukraine of 27.04.1995 №335/95 // [Electronic resource]. - Access to the Decree: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/335/95>.
6. Question of the state treasury: resolution of Cabinet of Ministers of Ukraine of 31 July 1995 y. №590 // [Electronic resource]. - Access to the Decree: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/590-95-п>.
7. On approval of the treasury services revenues and other revenues of the state budget. Order of the State Treasury of Ukraine of 19.12.2000 № 131 // Official bulletin of Ukraine from 16.02.2001. - 2001. - № 5. - p. 267. - Article 201 - Code Act 17688/2001.
8. On changes to the execution of the state budget by income. Order of the State Treasury and the Ministry of Finance of Ukraine of 03.03.2008 № 80 // Official bulletin of Ukraine of 24.04.2008. - 2008. - № 29. - p. 79. - Article 936.
9. Budget Code of Ukraine: Law of Ukraine of 21.06.2001 № 2542-III // Supreme Council of Ukraine (BD). - 2001. - №37-38. - Art. 189.
10. On approval of the treasury services revenues and other revenues of the state budget. Order of the Ministry of Finance of Ukraine of 29.01.2013 № 43 // Official bulletin of Ukraine of 03.12.2013. - 2013 r. - № 17. - p. 123 - Article 592.

Рецензент: доктор юридичних наук, доцент Охріменко І.В.

УДК 336.22

Вікторчук М. В.,
аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ;

ЕФЕКТИВНІСТЬ АДМІНІСТРУВАННЯ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті розглянуто теоретичні аспекти ефективності адміністрування місцевих податків і зборів в Україні. Досліджено поняття ефективності адміністрування місцевих податків і зборів в Україні, наведено власне визначення цього терміну. Проаналізовано вплив якості обслуговування платників податків на ефективність адміністрування місцевих податків і зборів в Україні. Визначено фактори, що впливають на ефективність адміністрування місцевих податків і зборів в Україні, та сформульовано пропозиції щодо його вдосконалення.

Ключові слова: місцеві податки і збори, ефективність адміністрування, Державна фіскальна служба України, оскарження рішень.

Вікторчук М. В.,
аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ;

ЭФФЕКТИВНОСТЬ АДМИНИСТРИРОВАНИЯ МЕСТНЫХ НАЛОГОВ И СБОРОВ В УКРАИНЕ

Аннотация: В статье рассмотрены теоретические аспекты эффективности администрирования местных налогов и сборов в Украине. Исследовано понятие эффективности администрирования местных налогов и сборов в Украине и предложено определение этого термина. Проанализировано влияние качества обслуживания налогоплательщиков на эффективность администрирования местных налогов и сборов в Украине. Определены факторы, влияющие на эффективность администрирования местных налогов и сборов в Украине, и сформулированы предложения по его совершенствованию.

Ключевые слова: местные налоги и сборы, эффективность администрирования, Государственная фискальная служба Украины, обжалование решений.

Viktorchuk M. V.,
graduate student,

Kharkiv National University of Internal Affairs;

EFFICIENCY OF ADMINISTRATION OF LOCAL TAXES AND FEES IN UKRAINE

Annotation. In the article the considered problem of lack of financial resources is in the organs of local self-government, which does not allow them valuably to execute the functions laid on them.

The objective of the article is to examine the theoretical aspects of the effectiveness of administration of the local taxes and fees in Ukraine.

The methodological basis of the article is a set of general and specific methods of research. Structural and logical method has been used for definition «efficiency of administration of local taxes and fees».

The theoretical aspects of the effectiveness of administration of the local taxes and fees in Ukraine are considered in the article. The concept of the efficiency of administration of local taxes and fees in Ukraine is explored. In the article determination of concept «efficiency of administration of local taxes and fees» is given. The impact of the quality of taxpayer service on the efficiency of the administration of local taxes and fees in Ukraine is considered in the article. The factors that influence the effectiveness of the administration of local taxes and fees in Ukraine are listed.

The influence of such factors as mechanism for appeal decisions, quality taxpayer service and fees, migration on the effectiveness of of administration of local taxes and fees is determined. The recommendations for more effective development of local taxation are given. The ways of improvement of mechanisms of receipts of local taxes and fees are offered.

Basic attention is spared the ground of criteria of the efficiency of administration of local taxes and fees in Ukraine for the decision of concrete tasks from optimization of taxation.

Prospect of further development of the efficiency of administration of local taxes and fees is to adjust the legislative framework in Ukraine towards the European directives and principles. In terms of the task of raising the fiscal efficiency of the local tax system, further research should be aimed at identifying additional measures to increase local budget revenues that will not increase the fiscal burden on high-tech and the priority sectors of the economy.

Keywords: local taxes and fees, efficiency of administration, State Fiscal Service of Ukraine, the appeal decisions.

Актуальність проблематики. Підвищення ефективності адміністрування місцевих податків та зборів, створення рівних, стабільних і чесних умов для функціонування бізнесу – завдання, яке сьогодні вирішується Державною фіскальною службою України (далі – ДФС України). Ефективність адміністрування місцевих податків і зборів є показником, що відображає продуктивність діяльності фіскальних органів, рівень податкової культури платників податків, рівень реалізації податкової політики в країні. Актуальність дослідження обумовлена нестачею фінансових ресурсів, що знаходяться в розпорядженні органів місцевого самоврядування та перешкоджає їм ефективно виконувати покладені на них функції.

Ступінь наукової розробки проблеми. Проблемі ефективності адміністрування місцевих податків і зборів в Україні приділяється увага у працях О. М. Воронкової, В. В. Гльози, К. С. Григор'єва, В. Ф. Дейнеки, В. Ф. Межейнікової, В. В. Нагорного, Р. Ю. Паславської та інших науковців. Однак у зв'язку з проведенням податкової реформи та курсом на децентралізацію влади, питання щодо ефективності адміністрування місцевих податків і зборів набуває особливого значення, а, отже, вимагає формулювання нових доктринальних підходів щодо його вирішення.

Мета статті – розглянути теоретичні аспекти ефективності адміністрування місцевих податків і зборів в Україні та надати пропозиції і рекомендації щодо його вдосконалення.

Виклад матеріалу. Ефективність – один з критеріїв якого дотримуються податкові органи під час адміністрування місцевих податків і зборів. Англійською мовою ефективність можна перекласти як «effectiveness», «efficiency» та «efficacy». Ці терміни близькі за значенням. «Efficiency» (робити речі найбільш економічним

способом) означає економічний вимір діяльності, продуктивність, рентабельність тощо; «efficacy» – факт досягнення мети діяльності, певних цілей; «effectiveness» (робити «правильні» речі) – встановлення правильних цілей для досягнення загальної мети, досягнення бажаного результату [1, с. 442]. Ефективність – це відносна величина, яка характеризує співвідношення між результатом (ефектом) і витратами, які були здійснені задля досягнення цього результату [2, с. 530]. Ефективність системи адміністрування податків передбачає систематичне і в повному обсязі забезпечення надходжень від сплати податків до бюджетів різних рівнів, враховуючи при цьому податкоспроможність, права та інтереси платників податків. На думку Р. Ю. Паславської, ефективність адміністрування податків і зборів характеризується діяльністю фіскальних органів, дієвістю системи захисту прав та інтересів платників податків і зборів, рівнем податкового навантаження, рівнем податкової культури, результативністю реалізації податкової політики в країні, кількістю податків і зборів тощо [3, с. 121]. Отже, ефективне адміністрування місцевих податків і зборів – це результат, якого необхідно досягти під час наповнення місцевих бюджетів. Він передбачає оптимізацію витрат на адміністрування місцевих податків і зборів та застосування податкових важелів, що дозволяють збільшити доходи місцевих бюджетів. Слід зауважити, що ефективним адміністрування місцевих податків і зборів має бути як для територіальної громади так і для платників податків. Тому адміністрування податків і зборів є ефективними, якщо воно не здатне впливати на платоспроможність платника податків. Іншими словами ефективними податки будуть, якщо вони є «нейтральним» за своїм впливом на прийняття індивідуальних рішень платниками податків, крім випадків, коли політика держави спрямована на досягнення певних змін у поведінці платника податків.

На сьогодні не існує узагальненої системи критеріїв визначення ефективності адміністрування місцевих податків і зборів. М. Батовська зазначає, що дослідження ефективності адміністрування місцевих податків і зборів включає характеристику ефективності місцевих податків і зборів у цілому, характеристику ефективності окремих податків і зборів, оцінку ефективності функціонування нормативно-правової бази, що регулює місцеві податки та збори [4]. На ефективність сплати місцевих податків і зборів впливають величина граничних розмірів їх ставок та кількісні параметри бази оподаткування. Значний вплив мають також політичний клімат, інфляційні процеси, стабільність економічної ситуації у державі та її регіонах [5]. Критеріями визначення ефективності системи адміністрування місцевих податків можуть бути: рівень досягнення поставлених цілей та виконання завдань; рівень адаптації системи до змін зовнішнього середовища (наприклад, до змін у законодавстві); ступінь досягнення балансу інтересів суб'єктів процесу адміністрування податків; порівняння результатів і витрат на їх досягнення [6, с. 200]. Вбачається, що останній критерій характеризує ефективність системи адміністрування податків і зборів з економічної точки зору. Отже, ефективність адміністрування місцевих податків і зборів – це встановлений податок адміністрування місцевих податків та зборів, що забезпечує надходження до місцевих бюджетів в обсязі, який перевищує витрати на їх адміністрування та не здатний впливати на платоспроможність платника податків.

Одним з елементів адміністрування місцевих податків є оскарження рішень контролюючих органів платниками податків. Від дієвості механізму оскарження рішень залежить рівень корупції в податкових органах та ефективність адміністрування місцевих податків і зборів в цілому. Відповідно до ст. 14 п. 14.1 пп. 14.1.7 Податкового кодексу України оскаржити повідомлення-рішення контролюючих органів платники податків мають право в адміністративному та судовому порядку. Адміністративне оскарження полягає у поданні скарги до податкового органу вищого рівня [7]. На практиці виникає питання щодо ефективності оскарження податкових повідомлень-рішень у адміністративному порядку, адже за даними експертів понад 90 % рішень приймаються на користь ДФС України [8]. Тому з метою підвищення ефективності адміністрування місцевих податків і зборів в Україні необхідно реформувати систему оскарження рішень контролюючих органів, зокрема запровадити процедуру медіації та створити паралельну незалежну структуру, що разом з ДФС України буде брати участь у розгляді скарг платників податків на податкові повідомлення-рішення.

На сучасному етапі розвитку держави ефективність системи адміністрування місцевих податків і зборів залежить також від якості обслуговування платників податків та зборів. Адміністрування місцевих податків і зборів повинно здійснюватися спеціально підготовленими фахівцями. Компетентні кадри – найцінніший актив ДФС України. При підборі кадрів для територіальних підрозділів ДФС України важливо визначити порядок проведення конкурсного відбору. На сьогодні в Україні не існує нормативно-правового акту, що регулював би це питання. Необхідно визначити умови проведення конкурсів, затвердити положення про конкурсні комісії, а також передбачити порядок участі громадськості у процесі обрання кандидатів на посади в підрозділи ДФС України. Держава зобов'язана забезпечити комфортні умови праці, розробити стратегію кар'єрного росту, що буде стимулювати фахівців. Крім того необхідно створити ефективну програму обслуговування платників податків з метою забезпечення дотримання встановлених норм і правил. У процесі організації обслуговування платників необхідно врахувати потребу платників податків у контакті з податковими органами та потребу ДФС України у встановленні контакту з платниками податків. Тому до шляхів оптимізації адміністрування місцевих податків і зборів слід віднести організацію централізованих call-центрів, що матимуть доступ до інформаційної бази, створеної на основі статистичних даних про питання, які найчастіше ставить населення податковим органам, з урахуванням податкового законодавства. Важливим є ознайомлення платників податків з особливостями сплати місцевих податків і зборів та їх адміністрування. Так, потребує удосконалення механізм адміністрування податку на нерухомість, оскільки фахівці відзначають його високу трудомісткість для податківців [9]. Одним із прогресивних напрямів обслуговування платників податків може бути участь працівників ДФС України в заходах роз'яснювального характеру: підготовці відеоматеріалів, проведенні семінарів, зустрічей, круглих столів тощо.

На ефективність адміністрування місцевих податків і зборів впливає міграція населення між адміністративно-територіальними одиницями. Ставки місцевих податків та пільги щодо їх сплати можуть впливати на вибір платниками податків місця проживання чи зайняття господарською діяльністю. Американський економіст Ч. Тібу

у рамках теорії місцевих видатків обґрунтував положення про те, що домогосподарства та підприємства мають схильність до міграції в ті регіони, які найбільше відповідають їх вподобанням щодо якості місцевих суспільних видатків і рівня доходів. Ч. Тібу дійшов висновку, що подібне відбувається також і відносно рівня оподаткування з метою протистояти вертикальній конкуренції. Він писав, що прагнучи залучити якомога більше жителів до своєї територіальної одиниці, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування змушені знижувати витрати домогосподарств і підприємств, пов'язані зі сплатою податків [10, с. 422]. Вертикальна конкуренція – це конкуренція за розподіл податкових надходжень між органами влади всередині однієї країни (наприклад, між центральними і регіональними або між регіональними та місцевими), якщо вони накладають свої податки на одну податкову базу [11, с. 581]. Однак слід вказати на те, що вертикальна податкова конкуренція можлива лише в країнах, де повноваженнями щодо встановлення податків і податкових ставок наділені не лише центральні, але й регіональні та місцеві органи влади. В Україні фіскальна автономія найчастіше обмежується правом змінювати ставки окремих податків та/або надавати податкові пільги [12, с. 50]. Наприклад, що стосується податку на майно відмінне від земельної ділянки, відповідно до ст. 266 п. 266.4 Податкового кодексу України сільські, селищні, міські ради можуть збільшувати граничну межу житлової нерухомості, на яку зменшується база оподаткування встановлена цим підпунктом [7]. Це спонукає платників податку купувати нерухомість на територіях, де встановлений рівень розміру площі, що не обкладається податком на нерухомість, буде вищим. Отже, на ефективність адміністрування місцевих податків і зборів може впливати вибір платників податків місця проживання чи зайняття господарською діяльністю.

Висновок. Підсумовуючи викладене можна стверджувати, що ефективно адміністрування місцевих податків і зборів – це результат, якого необхідно досягти під час наповнення місцевих бюджетів. Він передбачає оптимізацію витрат на адміністрування місцевих податків і зборів та застосування податкових важелів, що дозволяють збільшити доходи місцевих бюджетів. Основними причинами невисокої ефективності адміністрування місцевих податків і зборів є дефіцит податкових надходжень до місцевих бюджетів, можливість вибору платниками податків місця проживання чи зайняття господарською діяльністю, постійні зміни в законодавстві, фінансова криза тощо. Щоб підвищити фіскальну ефективність системи адміністрування місцевих податків слід зменшити пов'язані з ним видатки місцевих бюджетів, зокрема: автоматизувати процес адміністрування місцевих податків; зменшити кількість державних структур, залучених до процесу адміністрування податків, чисельність їх працівників; посилити боротьбу з корупцією в податкових органах; організувати централізовані call-центри, що матимуть доступ до інформаційної бази, створеної на основі статистичних даних про питання, які найчастіше ставить населення податковим органам.

У подальшому перспективним напрямом наукових досліджень вбачається наукова розробка питань, що стосуються перевірки як складової частини адміністрування місцевих податків і зборів в Україні з метою удосконалення податкового законодавства.

Список використаних джерел

1. Longman. Dictionary of contemporary English. –3-d ed. –England: Longman Group Ltd, 1995. – 1668 p.
2. Осовська Г. Основи менеджменту : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Г. В. Осовська. – К. : Кондор, 2003. – 556 с.
3. Паславська Р. Ю. Система адміністрування податків в Україні : дис. ... канд. екон. наук, спец. : 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / Роксолана Юріївна Паславська. – Львів : Львівський нац. ун-т ім. І. Франка, 2014. – 220 с.
4. Батовська М. Ефективність місцевого оподаткування в Україні [Електронний ресурс] / М. Батовська // Науковий блог НАУ «Острозька академія» – 06 червня 2013 р. – Режим доступу : <http://naub.oa.edu.ua/2013/efektyvnist-mistsevoho-opodatkovannya-v-ukrajini>.
5. Воронкова О. М. Теоретико-методологічні засади ефективності податкового менеджменту / О. М. Воронкова // Економічний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди : збірник наукових праць. – Переяслав-Хмельницький, 2011. – Вип. 17/1. – С. 198–202.
6. Аналіз структури надходжень місцевих податків і зборів до місцевих бюджетів [Електронний ресурс] // Finalearn. Фінансова аналітика : сайт. – Режим доступу : <http://www.finalearn.com/lifers-1057-1.html>.
7. Податковий кодекс України : від 02 грудня 2010 р., № 2755-VI : із змінами та доповненнями : станом на 29.07.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
8. Княжанський Віталій Дев'ять із десяти скарг підприємців на роботу фіскальної служби сьогодні вирішуються не на користь платника податків. [Електронний ресурс] / Щоденна всеукраїнська газета «День». – 02 квітня 2015 р. – Режим доступу : <http://m.day.kiev.ua/uk/article/ekonomika/chomu-ukrayini-terminovo-potribna-podatkova-reforma>.
9. Економіка. Інформаційний довідник для платників податків [Електронний ресурс] / Вісті : служба новин. – 02 вересня 2015 р. – Режим доступу : <http://www.visti.tv/new.aspx?newsid=38276>.
10. Tiebout C. M. A pure theory of local expenditures // Journal of Public Economics. – 1956. – № 64. – P. 416–424.
11. Goodspeed T. J. Tax competition, benefit taxes, and fiscal federalism // National Tax Journal. – 1998. – Vol. 51, № 3. – P. 579–586.
12. Фролова Н. Б. Податкова конкуренція: нові виклики реформі податкової системи України / Н. Б. Фролова // Економіка і прогнозування. Науковий журнал. – 2009. – № 3. – С. 48–60.

References

1. Longman. Dictionary of contemporary English. –3-d ed. –England: Longman Group Ltd, 1995. – 1668 p.
2. Osovska G. Osnovi menedzhmentu: navchalnij posibnik dlya studentiv vishnix navchalnix zakladiv / G. V. Osovska. – K.: Kondor, 2003. – 556 s.
3. Paslavska R. Yu. Sistema administruvannya podatkov v ukraïni: dis. ... kand. ekon. nauk, spec.: 08.00.08 – Groshi, finansi i kredit / roksolana yuriiвна paslavska. – Lviv: Lvivskij nac. un-t im. i. franka, 2014. – 220 s.
4. Batovska M. Efektivnist miscevoogo opodatkovannya v ukraïni [Elektronnij resurs] / M. Batovska // Naukovij blog nau «ostrozka akademiya» – 06 chervnya 2013 r. – Rezhim dostupu: <http://naub.oa.edu.ua/2013/efektyvnist-mistsevoho-opodatkovannya-v-ukrajini>.
5. Voronkova O. M. Teoretiko-metodologichni zasadi efektivnosti podatkovogo menedzhmentu / O. M. Voronkova // Ekonomichnij visnik pereyaslav-xmelnickogo derzhavnogo pedagogichnogo universitetu imeni grigoriya skovorodi: zbirnik naukovix prac. – Pereyaslav-xmelnickij, 2011. – vip. 17/1. – s. 198–202.
6. Analiz strukturi naxodzhen misceviv podatkov i zboriv do misceviv byudzhetiv [Elektronnij resurs] // Finalearn. finansova analitika: sajt. – rezhim dostupu: <http://www.finalearn.com/lifers-1057-1.html>.
7. Podatkovij kodeks ukraïni: vid 02 grudnya 2010 r., № 2755-vi: iz zminami ta dopovnenniyami: stanom na 29.07.2015 r. [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
8. Knyazhanskij vitalij dev'yat iz desyati skarg pidpriemciv na robotu fiskalnoï sluzhbi sododni virishuyutsya ne na korist platnika podatkov. [Elektronnij resurs] / Shhodenna vseukraïnska gazeta «Den». – 02 kvitnya 2015 r. – Rezhim dostupu: <http://m.day.kiev.ua/uk/article/ekonomika/chomu-ukrayini-terminovo-potribna-podatkova-reforma>.
9. Ekonomika. informacijnij dovidnik dlya platnikov podatkov [Elektronnij resurs] / Visti: sluzhba novin. – 02 veresnya 2015 r. – Rezhim dostupu : <http://www.visti.tv/new.aspx?newsid=38276>.
10. Tiebout C. M. A pure theory of local expenditures // Journal of Public Economics. – 1956. – № 64. – P. 416–424.

10. Tiebout C. M. A pure theory of local expenditures // Journal of Public Economics. – 1956. – № 64. – P. 416–424.
11. Goodspeed T. J. Tax competition, benefit taxes, and fiscal federalism // National Tax Journal. – 1998. – Vol. 51, № 3. – P. 579–586.
12. Frolova N. B. Hodatkova konkurenciya: novi vikliki reformi podatkovoi sistemi ukraїni / N. B. Frolova // Ekonomika i prognozuvannya. Naukovij zhurnal. – 2009. – № 3. – s. 48–60.

Рецензент: доктор юридичних наук, Теремецький В.І.

УДК 347.73

Гасвський І.М.,

к.ю.н., начальник Юридичного управління

Державної служби фінансового моніторингу України

ІСТОРИКО-АНАЛІТИЧНИЙ ПОГЛЯД НА РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

В статті проведена авторська класифікація етапів розвитку національного законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, та надано детальну характеристику цих етапів з точки зору історично-аналітичного аспекту.

В статье проведена авторская классификация этапов развития национального законодательства в сфере предотвращения и противодействия легализации доходов, полученных преступным путем, или финансированию терроризма, и представлено детальную характеристику этих этапов с точки зрения исторически-аналитического аспекта.

The article provides the author's classification of stages of development of national anti-money laundering and counter-terrorist financing legislation, and presents a detailed description of these stages in terms of historical and analytical aspects.

Актуальність проблематики. Законодавство у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму є відносно новим, у порівнянні з такими фундаментальними галузями права як конституційне, цивільне або фінансове.

В той же час, історія розвитку та еволюції цієї сфери законодавства є специфічною та «по своєму» унікальною, оскільки нормативно-правові акти з питань фінансового моніторингу містять елементи різних правових галузей. Самі ж акти у цій сфері беруть свій початок із грудня 2001 року, та забігаючи наперед, слід визнати, що їх поява обумовлена міжнародними зобов'язаннями України.

Ступінь наукової розробки теми. Аналізом законодавства у сфері фінансового моніторингу займалися такі фахівці як Буткевич С.А., Гуржій С.Г., Ковальчук А.Т., Користін О.Є., Фещенко О.Ю. Однак, враховуючи постійну зміну та його вдосконалення, в цій праці зроблена спроба систематизувати положення базових нормативно-правових актів, що регулюють відносини з питань запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму, та проведена авторська класифікація етапів розвитку національного законодавства у цій сфері.

Виклад матеріалу. Законодавство з питань фінансового моніторингу кожної держави світу, в якій таке законодавство впроваджене, побудовано на основі міжнародних стандартів.